

شٺان و سهیئی دہف پنھوپین

ذکر سلطان

دی جاره کی عہدہ کی خود شکنی.. بخودی تہز پیش تہفہ دترسم...؟
دی قیج کون کہ. ما دی ہر روژ فی ناخفتنی بیژی...؟ کا سہ حکہ ژ
دورقہی. گوندی کا پہز بہردایہ نان نہ...؟
دویکات وی چوو ژدورقہ. تہوی ژی دەست ہافیتہ تہبہ کا ژلہفہ نا
چیکری. ژسہر کوچکی سہی فی سوریلانک. راکرو دا دەست کتی...
دویکا وی ہاتہ دژووور فہو لی کرہ گازی:

ہەر روژ سپیدی. دا ژخہو ہشیر بت. ہیژ تاقی نہ دایہ لات و میت
ہنداف گوندی ودا بتہ قریہ قری وی ناف مل و دەست و تبت خود د
قرچاندن... دہیکا وی یا پور سپی کری ل بہر بائی کولان و خہم... ژقیان
دگوتہ کوپی خود:
- دانی میوو... تو بوچی وہدکی...؟
- تہفہ ریازا منہ... لەشی من پی نەرہ دبت...

- ۲۸ - علم الفولکلور ل ۳۴۸ .
۲۹ - نحات من تاریخ العالم ل ۱۳۰ .
۳۰ - عقاید مابعد الموت ... ل ۲۵۴ . تہولیا چہلہ بی . ل باژیری
تہخلاتی . ل سالہ (۱۰۶۵ک) زمہریرہ کی دینیت پری لەشی ژنو میرا ...
سیاحہ تمامہ . ل ۱۶۷ .
۳۱ - مہد البشریہ . دلبلو . ای . ویکرام . ادگار فی . ای . ویکرام .
بہغدا . ۱۹۷۱ . ل ۲۵۳ .
۳۲ - الفولکلور فی العہد القدیہم .. الجزء الثاني .. ل ۱۸۰ .
۳۳ - الفولکلور فی العہد القدیہم ... ل ۵۳۵ .
۳۴ - کبری الحکایات العالمیہ . تالیف لويسرا ونتر ماير . ترجمہ غانم
الدباغ . بہغدا . ۱۹۸۶ . ل ۹ .
تیبینی :
- ہندی چیرۆک و چہانوکیت کوردی . بیت کوناقیت وان لہرہ ہاتین .
تیکستیت وان لک منن ، نہو دہرہفہن بو چاپی ...

- ۱۹۷۹ . ل ۲۶۰ - ۳۰۹ دەمی فەرمانا تیاریا پاروی . ٹیکی جاسحک
گوہیت فہلا بو ملک غازي برن (....) .
۲۰ - علم الفولکلور . الکزاندر ہجرتی گراب . قاہرہ . ۱۹۶۷ . رحمة
رشدی صالح . ل ۸۲ .
۲۱ - الحکایة الخرافية . فردريش فون ديرلاين . ترجمہ د . نبیلہ ابراہیم .
مراجعة د . عز الدين اسماعيل . لبنان . ۱۹۷۳ . ل ۱۲۹ .
۲۲ - بہیان . ژمارہ (۱۲۶) سالہ ۱۹۸۶ ؟ مرنو فہژین . انور محمد
طاہر ...
۲۳ - علم الفولکلور ل ۱۳۵ .
۲۴ - تہف حہیرانوکہ کوتانی . (صالح ابراہیم حہمی ژمہرا ہنارتبہ . وی
ژی ژداپیرا خود و ہرگرتبہ ...
۲۵ - ستان فی کردستان . دلبلو ار . ہی . ترجمہ فؤاد جمیل .
۱۹۷۴ . ل ۶۵ .
۲۶ - الاساطير والخرافات عند العرب لعرب ... ل ۷۲ .
۲۷ - الحکایة الخرافية ل ۱۲۶ . ہەر وہ سا بنیرہ . علم الفولکلور ل ۵۳
کا چہوا چیرۆکا (بولیفیموس) چاکترین نمونہ بہ بوخوارنا کوشتی مروفا ...

○

- دەست نەكى مېرۆ... دى چاوا نانى خوى پاشى...؟ نى ئى ھەرمى بە..!
- ئەفە ھەرمى بە..؟ دەستى خوه ب سەرى دا ئىناو گوت:
- دى بىنى.. دەمى مەزن دېت، دى چاوا بو من بته وج...؟
- ئەرى مالانە.. دى ھەما تالانا فەگېرت. ب سەرى مېرۆنى خوه كەم. ئەو
زى دى ب بائى خوه فە چت...!

تېشتا خوه خوار، دەيكا وى نان و مېويز بو كرنە دچانتهى دا. مېرۆ
رابى و دەست ھاقىتە كە فەگوبالى.. چانتى نانى دا مىلى خوه و ئەو سۆربلانكە
زى، ھاقىتە دېنى ئىكە دى داو ب مىلى خوه فە كرو دەرکەت.
ب دلەكى نازك. بەرى خوه دا بەزى.. دەمى ژناف مالا دەرکەت..
ھەچكوى وى و نەئى وى بە..! ل دۆر زفرى، دا بەرەھيا خوه و ژگوندى
دویر كەت.

رۆژ ھاتە نىقاو ئەسەنى. لەشى وى گەرم نى.. بەرامبەرى قىبلى
راوہ ستا، بەرى خوه دا سېبەرا خوه.. دېت ھەما يا ل بەر پىت وى.. ئىنا
گوت: «وہى بابوچ زوى نى نىفرۆ..؟ نۆكە بېرىقانا مەنجەلوك ھلگرتىنە..
ل بن دارپت مناسبى ل ھىقىا منن..! ئەز گېرۆ بېم دى نقرىنا ل من كن.
ھندى ئەزمان درپن.. ل بەر بەزى زفرى و بەرى وى دا دارپت مناسبى.
بېرىقانا دەست ھاقىتە بەزى و دۆنن. دېررا دكەنن و ستران دگوتن..
مېرۆ زى كەتە سەر ئەنېشكا خوه و بەرى خوه دا وى دېمەنى ب رەوش.. ل
ھەمى رەخا، دەنگى شالېل و كەوو زەرېلا ھاتە گوها.. ئەوى زى دەست
ھاقىتە دوودكا ژ لوبلاقت قولنگا چىكىرى. ژ پاخلا خوه ئىنا دەر و پف
كرى.. كول و دەر دېن خوه دكرنە ئاوازو فەد رەفاندىن.

ئەفەيە ژانا مېرۆى. شقانى و ژ سېدى ھەتا ئىقارى. ل بەر تېتوكا
ھەتافى شەقى زى. گەلەك جارا ل بەر ساھى ستېرا.. دناف ئادوويا دا
دنت. چەند رۆژ ل سالىنە..؟ مېرۆ ل بەر بەزى بايە.. ئىقارى يا بەز
دھزمارت..! كا چ زى نە كېم نى بە..؟

گەر ئىكى پرسىارا حالى وى كرىا..؟ دگوت: «ھزار جار من ژخودى
خوه مەتە.. مادەم بەزى من تېرە و گوندى ژ شقانىا من رازىنە.. خوهش
حالە.

ھاقىن ب نېئى نى. دنيا گەرمە.. سېھا دارا گەلەك ھوھنە.. نىفرۆبەو

مېرۆى ئى خوه درپز كرى. ئى دخەو چووى.. سەئى وى زى ل بنى پىنا پىنا
دايە. بەلى ھشيارە.. ھەر وەسا بەز زى مەخەل ھاتى بە.

دەيكا مېرۆى. مېدەكەك پىچاى فى ئى و ھاتە ھنداف سەرى وى..!
ئەوى زى چاقىت خوه فەكرو و گوتى:

- دا.. تە خېرە..؟ تو ھاتى يەچى..؟

- ئەفە فراقىنە من يا بو تە ئىناى..

مېرۆى مېدەكا خوه فەكرو.. مېھقانكى ل بەر فەداو دېت.. ھندەك برنجە
و گوشتى سۆر كرى. لگەل دوو نانا. ئىنا گوتە دەيكا خوه:

- ئەفە چ گوشتە..؟ تە ژكېفە ئىنايە..؟

مالا جانگېرى، فى سېدى بزەك سەر ژنكرن.. ھندەك بو مە ئىن.
- ما تو لگەل من نا خوى..؟

- ھەما بىجو. ئەز تېرم.. دوو سى پارى من ل مال خوارن.. سەئى وى زى
ھات.. خوه نېزىك كرى. مېرۆى پچەك گوشت ھاقىتە بەر.. دېسا كەرىپت
دەيكا وى فەبىن وگوتى:

- ئى ھەى مالا تە خودى ئافا كرى.. دى تو بىجو ما سەى پى دى بە..؟
ئەفە چ مەزىە دەسەرى تە دا..؟

- گونەھە وى ل سەر بەختى مە، ئەز چ بجوم..؟ دى دمە وى زى.. نى ژمن
پتر شقانى ئى ل فى بەزى دكت.

- دائى گورى. بائى وى نە چ سەئى.. ھېژب تېزكىنى، بائى تە خودان
كرو.. ھەتا مەزن نى. گاغا دى شەف.. تو بېزى دەنگ زى پىت، قەد نە
دېرەوى..! دز ھاتىانە بەزى..؟ گورگ كە تبايە ناف..؟ نە دچوونى..! !
فى دوياھىكى. گورگا ھەر ھەيف.. دوو سى بەز دخوارن..! بائى تە

زى ئى چارە ئى ھەما چفتە ب ئەنيا وى فە پەقاندو كوشت و بەلاوى ژخوه
فەكرو. قىچا كورپى من.. بىجودى ئەفە زى ھەر كورپى وى سەئى بە..! بو
خوه تېگەھە.

- نەدا، نەء.. ئەفە من ئى خودان كرى.. ب شېرى بەزى، نە ئى
دېھلكا..! دى چاوا ل من خاين بت..؟

- دى بلا كورپى من.. تو مرو فەكى سەر رەقى، بلا وەكى تە بت.. بەلى
زېر نەكە بېزە رۆزەكى پېرە دەيكا من ھو دگوت.

ئەو دەمى سالى بورى، پايز ب سەردا ھات.. ھرو با رابى.. بەلگىت

دارا وهران.. ژنی پاییزی ژنی تمام بی و زفستانا گهور هات.

سه بی میروی مهزن بی.. نهفه کولوخنی سهری وی به.. بی ناس نهکت. نه ویرت خوه نیریک بکت.. نافو دهنگی سهی لوان گوندا به لاف بی. گهلهک جارا سهییت وان گوندیت نیریک. دکهته دریکا وی دا.. دقیا ن خوه لی بدن..؟ بهلی دخوپرا نه د دیتن.. ژکه لواشی وی بی.. وه کی بی هرجا دترسان.

روژ ئاغا بی، ده می میروی پهز ئینایه دگوندی دا.. دهست هاقیته گوبالی خوه ل کیشا پهزی راوه ستاو هزمارت.. گه هشته دویمایی.. ئیکی کیم کر..؟! دیسا بله ز ژسه ری پیغه هات.. نه ههری..! ئیک کیمه؟! پهز ل ناف مالا به لاف بی.. میرو راوه ستاو هزرت خوه کرن و گوت: «میرو.. میرو، پهزهک ته کیمه» دهنگهک ژنی گوندی هاته گوها. پیره ژنه کی گازی دکرو دگوت:

- میرو.. وو میرو، گیسکا من نه هاتی به ته هیلا به ل کیفه..؟
نه و ژنی خوه نه شاره زاکر، پا بیژت نهز دزائم..؟! دی بیژت: وه دیاره ته یا هنگافتی.. ئینا گوت.

- گیسکا چ.. خه می..؟ چاوا نه هاتی به..؟
- گیسکا همیز.. فی سپیدی ژنی من یا بهردای..!
- دی باشه.. باشه. نهز دی نوکه ب دویف دا چم.
هاته مال، بلهز چانته هاقیت و ده رکته.. دهیکا وی ل ئه یوانکی شیف به رهه ف دکر. ئینا گوت:

- دی کیفه چی..؟ هو تو دله زینی..؟
- گیسکا خه می نه هاتی به. دی چم لی گه پریم.. سه بی وی ژنی ب دویف کهت و چوون.

گاف ب گاف. میروی سه حکره پوانی گوندی جهی پهز لی چه راندی وی روژی.. گیسکا خه می نه دیت..! راوه ستا. گوهی خوه دا سه دهنگا.. ژ دهنگی دلی خوه پیغه هاز چ دهنگا نه بی..!

سهر نه فراز. بهری خوه دا وان لائیت بلند وگوت: «باوه ناکم لوان درابت» چافی وی ف نهسانی کهت.. ستیرا دگوته ئیک و دوو: «نهفه جهی منه.. تو و یغه هه ره» و بی لویر لویرا گورگا و لوان گه لیا دهنگه فه دا..! ئینا گوت: «بی نیفا شه فی.. دا ب زفرم. دی نوکه گورگ ب

شولا من ژنی ئاخفن».

گه هشته مال. دهست ژپی یا درپوتر.. پوسیده.. دامای. نهفه جارا ئیکی به. پهزهک وی ئان گیسکهک بهرزه بیت..! ههر دگوت: «چوا گیسک بهرزه بی و من هازنی نه» دهیکا وی هات. خوه مه لویل کرو گوت: -- هادای گوری..؟! ته نه دیت..؟

- نه خیر من نه دیت.. پی ل من وه پرمن. هندی نهز لی گه پریم.. چ پیغه نه هات..!!

پا قیجا..؟
- سوبه هی ب روژ. دیسا دی لی گه پریم.. من دیت باشه.. هه کهر من نه دیت..؟! کا خه می چه ند پاره بقین..؟! نهز دی دمی..

هه یف و نیف نه بورین. روژ بوروژی کت و ماتیت پهزی گوندی.. بی میرو ل بهر شقان. کیم دنی..! چه ند ئیک بهرزه بیایه..؟ میروی نه و چونه ئیک فه ددا و چ شینوار ژنی نه ددیتن.

خهلکی گوندی. هندهک دل مای بین و گهلهک جارا گازنده ژسه بی وی ژنی دکرن.. پشقی بهرزه بینا پهزی دهست پی کری.

میرو هه ما دحالی خوه دا. دکه لی.. دوو سی جارا خوین ب ده فی سه بی خوه فه ددیت..!! به لی چ خه می ژنی نه هل دگرت.. ژ شهر میت خهلکی و ژکه ریبت خوه دا. خه نه دهاته چاقا.. شول و کاری وی. ده می دپهین فه کرنی ژنی دا بی نوبه گرتن ل پهزی.

ئیقاری به کی وه کی ئیلهوا. چافی میروی بی ل پهزی.. سه بی وی هه م ل دور پهزی دزقیری و دچوو سه ری ملی ل هنداف پهزی رادوه ستا!! دوو سی جارا وه کر.. ئینا میروی گوت: «نهفه ههر هوسا نینه.. تشتهک بی دین ته فه هه ی گدیو» دا جاری خوه نه په نی بکم.. یاباشتر نه وه نهز خوه بنقیم ژ دره و.. کا تو دی چکی..؟ خوه درپوتر کر. که په نه ب سهر سه ری خوه د کیشا.

سه بی وی ژ سه ری ملی هاته خوار. ل هنداف سه ری میروی راوه ستا.. میرو بی دینت. ژ دره و بی خرپنا وی و دهنگی خه وی ژ خوه ئینا..!

دیسا سه چوو سه ری ملی.. سه ری خوه سهر نه فراز کرو وه کی گورگ لویری.. میروی دیت..! ئینا گوت: «نهفه چی به..؟! نهز چ ناییم..؟»

نه ف ني نيفله حه بوچی هو دکت...؟» هیژ دوان هزاردا.. دهنگی گورگا ژی هاته گوها...؟ سهری خوه ژن که په نهی ئینا دهر و بهری خوه د دنی... سی گورگ ژی ره خی و سی ژره خی دی... گه هشتنه ئیک...!! و راهه ستان، شړک ئاف ب لامتوریت وان ده درژت... سه زی بهرامه بری وان راهه ستایه...! ئینا گوت: «نه ف زهره ژ لایقا بهرکا من کیم بی...» موییت نه شی وی، وهکی که له ما راهه ستان...! ژ ترسا دا، نه ویرت رت خوه بلقیث. چاقیت خوه هیلانه دیار... خوه شړک... دیت سه نی وی، نه وی هنده خه لک مه تخه کاریت وی ل به راهیکی... هاته خوارو که ته دناف په زی دا... بهرانه ک ژ همیا قه له وتر، دا بهر هیا خوه و ژ ناف په زی دهر یخست...

پشتی قاری کری، خوه ل حه فکی داو ئیخست! چاقی ههر شش گورگا نی لی...! چاقی میروی زی ههر وه سا نی لی... پشتی تیر خواری، سه دیسا هلباسکی ملی بی... قیجا گورگ هانز، که تنه سهر که له خی بهرانی...! ئینا میروی گوت: «نه ف توبخوه دزی...! خه لکی گوندی گازنده دکر... من سهراته خوه نه رازی دکر... پا خودی که ریمه بو من و ته. حه تا گورگ بچن... تو زی دزانی نوکه نه ز نه شیم چ بکم».

پشتی گورگا زی شیف خوارین... ئیک، ئیک بهر یقه ملی بین. سه زی خوه بهرزه کر...! میروی که په نه هاقیت، دیت گورگ نه مایه ل ویری، چوو جهی بهرانی لی کوشتی... ل دور زفری. ژ بنی پی یا حه تا کولوفانکا سهری... ناخینکه ک هاتی...! هو چاقی وی ف سهری بهرانی که ت دجه دا ناس کر...! ده بنا سهری خوه ب ته پا وگوت: «پا خودی نه ف بهرانی منه...! وهی لا مالا ته میراتو سه وو» دلی وی سوت. هه چکو په له ک پی قه نای، چاف لی سورین... ژ خه میت بهرانی دا... روندکی و ری نه ددا ئیک و دوو و دهاته خوار... نه و بهر هه بی. نه و زی سهی کوشت.

رانی ژیرفه. چاقی خوه ل سهی گیرا... ل ده ف که په نی خوه دیت... جهی لی نفستی. دا بی گومان بیت. ئانکو هاژ تشته کی نینه... نیریک بی. سهری خوه بی ده بنایه سهر ده ستیت خوه... خوه ب سهرقه لی نه ددا. هیژ لامتوریت وی سورن ژ خوینی...! میروی ددان لی چیرکاندن و گوت: «نه ز دشیم نوکه ته ب کوژم... به لی بو ته پیچه که و دلی من زی باش هوین

نابت... نه ز دزانی دی چاوا ته کوژم».

ل روژا دی هیژ زوی... ده ست هاقیته قه د وه ریسه کی کورت. شفکه ک هناری حلوی کرو ل گه ل خوه برن... ده می چوو به بهر په زی. روژبلند بی... ژ برسادا بی قور قورا زکی میروی... زانی نیریکی نیفرو به، گه هشتنه بن خولپه کی، روینشت و چانتی خوه قه کر... سه نی وی زی هاته ره خ و کوریا خوه هه ژاند. میروی قه د پوینه پی نه کر... تیر فراقین خوار... سهی زی ب شرانی یاخوه هنده ک خوار. میده کا خوه پیچا... ده ست هاقیته قه د وه ریسکی، سه ب قورمی داری قه گری دا...!!

شفکا هناری هلگرت و، ل هنداف سهی راهه ستا وگوت: «نه ز چ ل ته بکم...؟ هه ی بی شهرم، نی ته دلی من بی سوتی... نا فی خودی ئینا و شفکا زراف قه وه شانده ته نشتا سهی... شفک ل دویف شفکی...!! ل فی ته نشتی و ته نشتا دی، سهری وی و هه می له شی وی، چه ند شفکه ک دده بنای...!!؟ خوینی دگوت: «هه ره نه ف نه ز هاتم».

قار قاریت سهی چوونه بهر نه سمانا...؟! و بزاف دکر بره فت ئان خوه قه کت... چ پیقه نه دهات...! پانی میروی ب دله ک سوتی بی گری دای. میروی پشتا خوه راست کرو گوت: «قاره قار... فهدی نا گه هیته ته... ته بهرانی من بی خواری... ژ بهری بهرانی. کاته چه ند خوارینه...؟ گیسکا خه می...؟ دوو کافریت دی...؟ هه ما هندی بهرزه بین... نه و ته نی د خوارین...!! نه ز دی تولا هه میا ل ته قه کم» «به ختی خودی کی دیتی به دهوری حه فت زه مانا... سه نی مروی ب بته هه قالی گورگا...؟ و بین ههر په زی مروی بخوت...؟» ههر بی دده ستی و دبیرت: «من چ ل ته کری به...؟ ژ باشی بی پیقه... هه ی بی سوز... تو برسی...؟ تیر نا خوی...؟ نی نه ز چ بخوم... تو زی ههر وی دخوی».

هند ده بنای چه تا شفک کره پارچه پارچه... ژ نوی. قه د وه ریسک... ژ ستونی سهی قه کر... پشتا خوه دا قورمی داری و روینشت... هزره ک برو ئیک ئینا... ئاخقتنا ده بکا وی هاته بری ده می دگوتی «بانی وی نه چ سه بی... نه فه زی ههر نیرکی وی سه بی به» ژ نوی زانی نیرکی سهی دی ههر بته سه.